



TEMAGRUPPEN UNGA I
ARBETSLIVET



2012 ÅRS UPPFÖLJNING AV UNGA SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR

Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2012:4

Temagruppen Unga i arbetslivet

Temagruppen Unga i arbetslivet ska verka för att erfarenheter och kunskaper från projekt med finansiering från Europeiska socialfonden tas till vara. I temagruppen samarbetar Arbetsförmedlingen, Communicare, Försäkringskassan, Skolverket, Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och landsting samt Ungdomsstyrelsen.

© Ungdomsstyrelsen 2012

ISSN 1651-2855

ISBN 978-91-85933-57-0

projektledare **Oscar Svensson**

distribution Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm

tfn 08-566 219 00, fax 08-566 219 98

e-post: temagruppen@ungdomsstyrelsen.se

webbplats: www.temaunga.se

Sammanfattning – många unga som varken arbetar eller studerar

Många unga saknar studier eller ett arbete att gå till. Över 120 000 personer i åldrarna 16–25 år varken arbetade eller studerade under 2010. De var inaktiva under ett helt år. Gruppen var ungefär lika stor 2009, och många av dessa unga kvarstod utanför studier och arbete året därpå. 2012 års uppföljning av antalet unga som varken arbetar eller studerar visar att det även i ekonomiskt goda tider är det en hög andel unga som befinner sig i denna grupp. Under krisåret 2009 var andelen 10 procent och 2010 var den 9,5 procent. Under 2007, som var ett relativt gott år, var det ändå hela 7,3 procent av de unga som var inaktiva under ett helt år.

Slutsatsen är att det finns ett konstant behov av att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för en stor grupp unga och förbättra de verksamheter som ska stödja denna etablering. Detta sker bland annat genom de projekt som delfinansieras av Europeiska socialfonden.

Denna årliga uppföljning av unga som varken arbetar eller studerar sker enligt en analysmodell som flera myndigheter och organisationer har utarbetat. Med hjälp av modellen kan vi visa gruppens storlek och ge en bild av vad de gör. Tidigare har en sådan överblick saknats. Analysen kan bilda underlag för det arbete som sker på nationell, regional och kommunal nivå.

Många i både dåliga och goda tider

Åtta till tio procent bland unga 16–25 år har stått utanför arbete och studier åren 2008–2010. Även i ekonomiskt goda tider är det en hög andel som varken arbetar eller studerar. År 2007 såg det relativt ljus ut på arbetsmarknaden, men ändå var andelen drygt sju procent. Att underlätta ungas övergångar mellan studier och arbete är med andra ord en ständigt aktuell fråga.

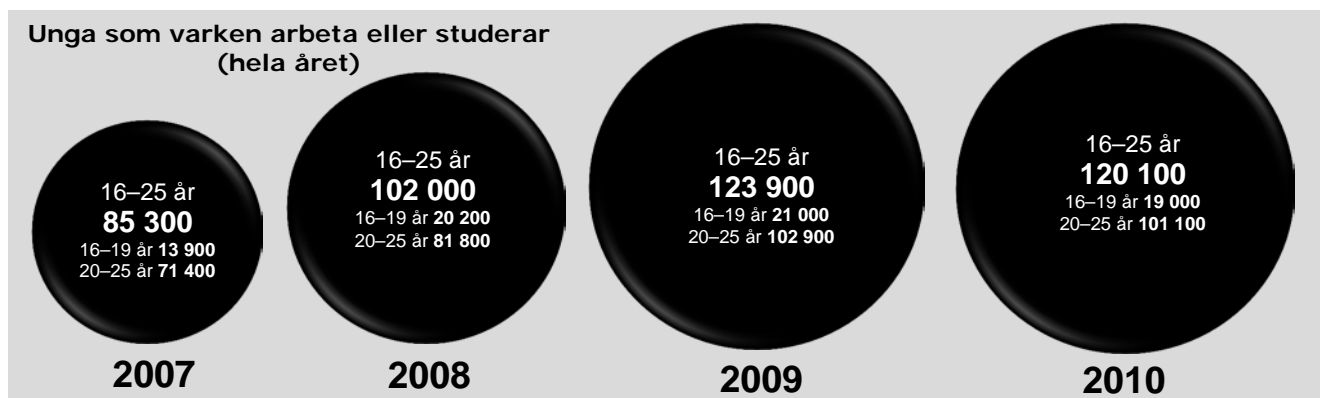
Andel som varken arbetar eller studerar (hela året) av samtliga folkbokförda i Sverige (procent).

	1997	1998	2006	2007	2008	2009	2010
16–25 år	11,4	9,7	8,2	7,3	8,4	10,0	9,5
16–19 år	3,8	3,9	3,6	2,7	3,9	4,0	3,7
20–25 år	15,9	13,4	11,7	10,7	11,9	14,3	13,5

Källa: SCB/Temagruppen Unga i arbetslivet

Över hundra tusen unga åren 2008–2010

Drygt 120 000 unga varken arbetade eller studerade 2010. De ekonomiska villkoren är ofta knappa för denna grupp, och två tredjedelar av dem saknade helt inkomster. Antalet unga som varken arbetade eller studerade ökade med 48 procent mellan 2007 och 2009, från 85 300 till 123 900 personer i åldrarna 16–25 år. De flesta finns åldersspannet 20–25 år (drygt 100 000 personer 2009).



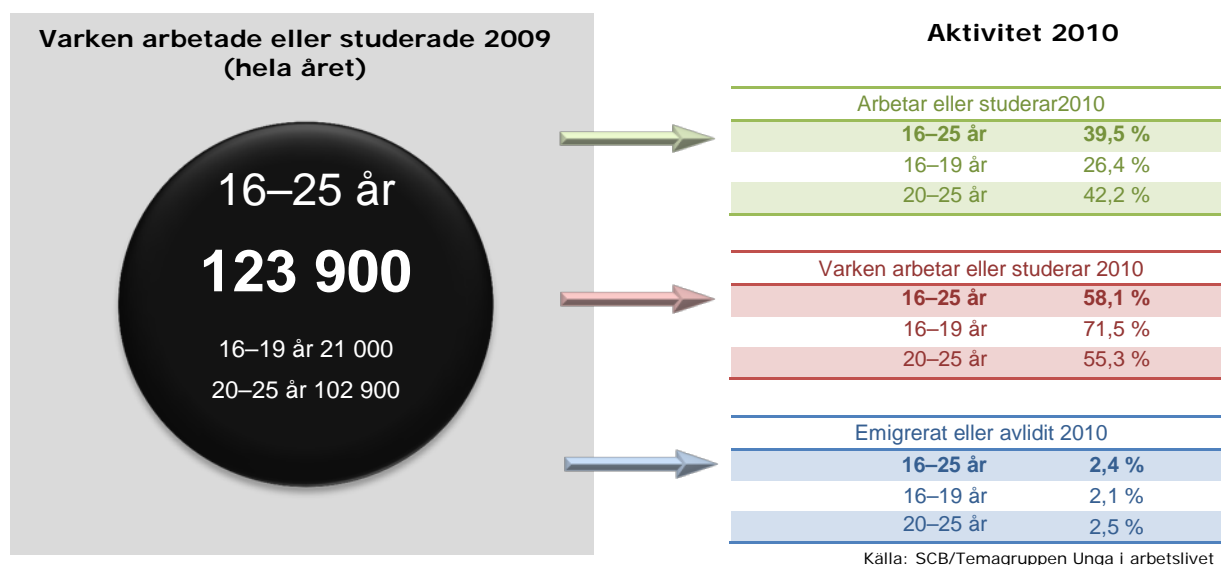
Källa: SCB/Temagruppen Unga i arbetslivet

Precis som under 90-talskrisen var unga en av de grupper som påverkades mest av den ekonomiska nedgången under 2008. De register analysen bygger på tar två år att framställa och de mest aktuella siffror som finns i dagsläget gäller 2010. Enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU) förbättrades arbetsmarknadsläget något för unga under 2010 och 2011. Under åren efter 2009 finns det samtidigt fler unga i åldern 20–25 år, den åldersgrupp där andelen som varken arbetar eller studerar är som störst. Det är därför svårt att göra en prognos över förväntade tendenser.

Svår etablering särskilt för de under 20 år

Etableringen för de som varken arbetar eller studerar är svår. Analysen visar att många är inaktiva två år i rad. Detta gäller särskilt de mellan 16 och 19 år vilket pekar på behovet av tidiga insatser, både i samband med skolavhopp och i en tidig ålder. Initiativ som underlättar de äldre ungas etablering är givetvis också av stor betydelse.

Bland de 123 900 unga 16–25 år som varken arbetade eller studerade 2009 var det 39,5 procent som gick till arbete eller studier året därpå. Hela 58 procent kvarstod utan aktivitet 2010. En mindre andel flyttade från landet eller avled (2,4 procent). Unga under 20 år står särskilt långt från studier och arbete. Av de i den åldersgruppen som varken arbetade eller studerade 2009 var hela 72 procent inaktiva även 2010. Samtidigt är det antalsmässigt betydligt fler som varken arbetar eller studerar bland 20–25 åringar (101 100 individer jämfört med 19 000 individer i åldrarna 16–19 år 2010).



Etableringen svårast för utrikesfödda kvinnor

Bland de som varken arbetar eller studerar är utrikesfödda överrepresenterade. Under 2010 var 28 procent utrikesfödda. Andelen utrikesfödda i hela ungdomsgruppen 16–25 år är 13 procent. Sett till fördelsland är det en hög andel av de utrikes födda som emigrerar jämfört med inrikes födda. För ökad jämförbarhet har de som flyttat från landet eller avlidit därför exkluderats från denna etableringsanalys. Bland samtliga unga som varken arbetade eller studerade 2009 var det 40,5 procent som gick till studier eller arbete 2010.

Den högsta etableringsnivån fanns bland inrikes födda kvinnor (42,8 procent), och den lägsta bland utrikes födda kvinnor (36,7 procent). Övergången har blivit något lättare för samtliga 2010 jämfört med krisåret 2009. För de som varken arbetade eller studerade 2008 var det exempelvis 37,2 procent av de inrikes födda kvinnorna och 35,6 procent av de utrikes födda kvinnorna som gick vidare till studier eller arbete 2009.

Etablering bland unga som varken arbetade eller studerade 2009, kön och födelseland.

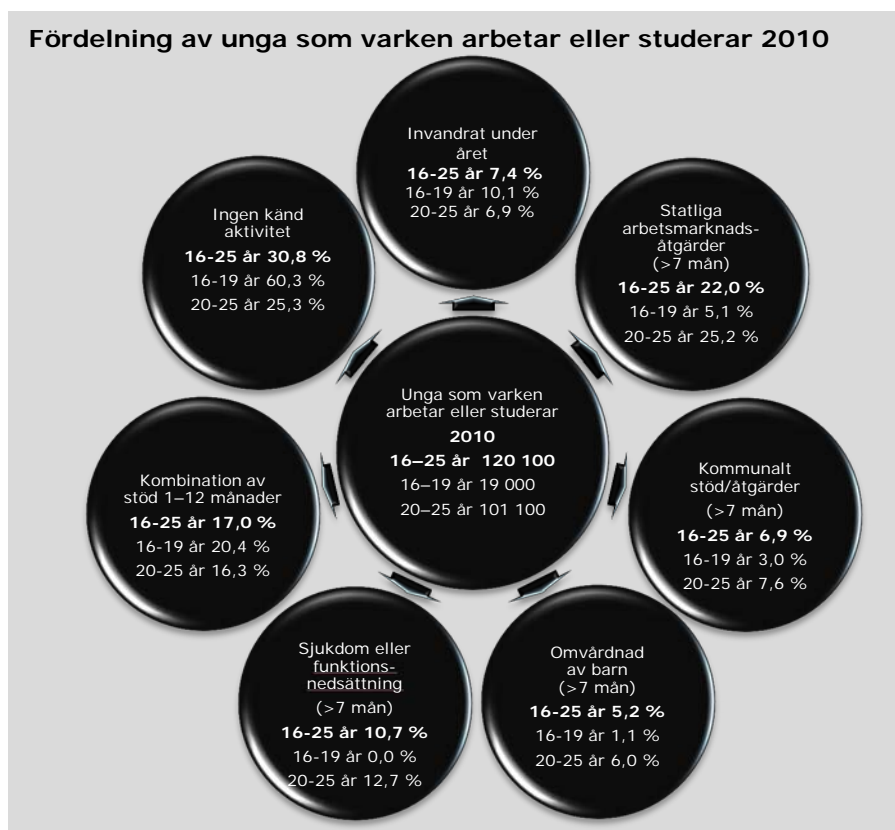
	2009*	2010			
	Varken arbetade eller studerade 2009 (hela året)	Arbetar eller studerar 2010		Varken arbetar eller studerar 2010 (hela året)	
Totalt	120 882	40,5%	48 953	59,5%	71 929
Kvinnor	58 027	41,0%	23 763	59,0%	34 264
Män	62 855	40,1%	25 190	59,9%	37 665
Inrikes födda	88 010	41,7%	36 689	58,3%	51 321
Kvinnor	40 744	42,8%	17 427	57,2%	23 317
Män	47 266	40,8%	19 262	59,2%	28 004
Utrikes födda	32 872	37,3%	12 264	62,7%	20 608
Kvinnor	17 283	36,7%	6 336	63,3%	10 947
Män	15 589	38,0%	5 928	62,0%	9 661

* Sett till födelseland är det en hög andel av de utrikes födda som emigrerar jämfört med inrikes födda. För ökad jämförbarhet har de som flyttat från landet eller avlidit därför exkluderats från analysen.

Källa: SCB/Temagruppen Unga i arbetslivet

Vad gör unga som varken arbetar eller studerar?

Unga som varken arbetar eller studerar kan delas in i flera undergrupper. En del har stöd från Arbetsförmedlingen, sin kommun eller Försäkringskassan (för omvårdnad av barn, sjukdom eller funktionsnedsättning) i mer än 7 månader under året. Många har också stöd från flera aktörer samtidigt. Genom modellen går det att följa flöden mellan olika stödsystem och vägen mot studier eller arbete. I figuren ges ett exempel på fördelningen mellan aktiviteter under 2010.



För många saknas känd aktivitet

I de nationella registren saknas kunskap om vad många av dem som varken arbetar eller studerar gör. Under 2010 handlade det om hela 60 procent av 16–19-åringarna, och 25 procent av 20–25-åringarna.

Andel av unga som varken arbetar eller studerar (hela året) där det saknades känd aktivitet, 2010 (procent och antal)		
16–25 år	30,8 %	37 000
16–19 år	60,3 %	11 400
20–25 år	25,3 %	25 600

Källa: SCB/Temagruppen Unga i arbetslivet

Landets kommuner har en viktig uppgift att informera sig om vad unga upp till 20 år som inte går i gymnasieskolan gör för att kunna ge dem lämpliga insatser. Skolverket gjorde en kartläggning 2011 som visade att kommunernas arbete har blivit bättre på detta område, men att arbetet behöver utvecklas i flera kommuner. Sveriges Kommuner och Landsting kommer under 2012 att presentera en guide för hur kommuner kan genomföra sitt informationsansvar. Det finns också projekt och verksamheter som har ett uppsökande arbete även för äldre personer, och de som arbetar förebyggande genom kontakter med grundskolan. I juni 2012 tillsatte regeringen en utredning som ska ge förslag på hur arbetet på detta område kan förbättras. Resultatet från utredningen ska redovisas senast augusti 2013.

Regionala skillnader

Europeiska socialfonden i Sverige är uppdelad i åtta regioner som samtliga har flera arbetsmarknadsprojekt för unga. Flest unga som varken arbetar eller studerar finns i Stockholm (20 procent av gruppen 2010), följt av Västsverige och Östra Mellansverige.

I relation till samtliga unga 16–25 år i respektive region så har Småland och öarna den lägsta andelen (8 procent), jämfört med Sydsverige som har den högsta (11 procent).



Unga som varken arbetar eller studerar 16–25 år 2010, fördelning mellan regioner (NUTS II-regioner).		
Mellersta Norrland	4,1 %	4 900
Norra Mellansverige	9,5 %	11 400
Småland och öarna	7,7 %	9 200
Stockholm	19,5 %	23 400
Sydsverige	17,1 %	20 500
Västsverige	19,4 %	23 200
Östra Mellansverige	17,7 %	21 200
Övre Norrland	5,2 %	6 300
Totalt	100,0 %	120 100

Källa: SCB/Temagruppen Unga i arbetslivet

Unga som varken arbetar eller studerar, andel i förhållande till hela ungdomsbefolkningen 16–25 år i regionen 2010 (NUTS II-regioner).		
	Varken arbetar eller studerar (hela året)	Totalbefolkning
Mellersta Norrland	10,7 %	46 300
Norra Mellansverige	10,5 %	108 000
Småland och öarna	8,3 %	110 893
Stockholm	9,0 %	261 100
Sydsverige	11,0 %	187 000
Västsverige	9,1 %	255 000
Östra Mellansverige	9,6 %	220 100
Övre Norrland	8,7 %	71 800
Totalt (riket)	9,5 %	1 260 100

Källa: SCB/Temagruppen Unga i arbetslivet

Det går också att studera etablering på regional nivå. Mellan 2009 och 2010 så var Småland och öarna den region där flest inaktiva unga gick till studier eller arbete (43 procent). Sydsverige hade den lägsta andelen som gick vidare (37 procent). Det var också där utrikes födda hade den lägsta etableringsgraden. Av dem gick 32 procent av 16–25-åringarna till studier eller arbete 2010 (33 procent av kvinnorna och 31 procent av männen).

Etablering bland unga som varken arbetade eller studerade 2009, kön och region.

	2009*	2010			
	Varken arbetade eller studerade 2009 (hela året)	Arbetar eller studerar 2010		Varken arbetar eller studerar 2010 (hela året)	
Mellersta Norrland	4 772	39,5 %	1 883	60,5 %	2 889
Kvinnor	2 119	40,7 %	863	59,3 %	1 256
Män	2 653	38,4 %	1 020	61,6 %	1 633
Norra Mellansverige	11 652	41,3 %	4 815	58,7 %	6 837
Kvinnor	5 422	40,8 %	2 214	59,2 %	3 208
Män	6 230	41,7 %	2 601	58,3 %	3 629
Småland och öarna	9 502	42,8 %	4 069	57,2 %	5 433
Kvinnor	4 621	43,2 %	1 994	56,8 %	2 627
Män	4 881	42,5 %	2 075	57,5 %	2 806
Stockholm	23 261	40,5 %	9 431	59,5 %	13 830
Kvinnor	11 416	40,9 %	4 664	59,1 %	6 752
Män	11 845	40,2 %	4 767	59,8 %	7 078
Sydsverige	19 775	37,4 %	7 390	62,6 %	12 385
Kvinnor	9 806	38,6 %	3 783	61,4 %	6 023
Män	9 969	36,2 %	3 607	63,8 %	6 362
Västsverige	23 847	41,3 %	9 839	58,7 %	14 008
Kvinnor	11 381	41,7 %	4 751	58,3 %	6 630
Män	12 466	40,8 %	5 088	59,2 %	7 378
Östra Mellansverige	21 656	40,6 %	8 791	59,4 %	12 865
Kvinnor	10 379	41,0 %	4 255	59,0 %	6 124
Män	11 277	40,2 %	4 536	59,8 %	6 741
Övre Norrland	6 417	42,6 %	2 735	57,4 %	3 682
Kvinnor	2 883	43,0 %	1 239	57,0 %	1 644
Män	3 534	42,3 %	1 496	57,7 %	2 038
Totalt	120 882	40,5 %	48 953	59,5 %	71 929
Kvinnor	58 027	41,0 %	23 763	59,0 %	34 264
Män	62 855	40,1 %	25 190	59,9 %	37 665

* Sett till födelseland är det en hög andel av de utrikes födda som emigrerar jämfört med inrikes födda. För ökad jämförbarhet har de som flyttat från landet eller avlidit därför exkluderats från analysen.

Källa: SCB/Temagruppen Unga i arbetslivet

Verksamheter för unga som varken arbetar eller studerar

Temagruppen Unga i arbetslivet beskriver på olika sätt hur projekt med stöd från Europeiska socialfonden arbetar med unga som varken arbetar eller studerar. Viktiga framgångsfaktorer är bland annat uppsökande arbete för att identifiera dessa unga, att utgå från ungas situation, kunna erbjuda olika stöd som passar dem, och samarbete mellan olika aktörer.

I rapporten *Utvärdering av arbetsmarknadsprojekt för unga* (2012) beskrivs de många olika metoder projekten använder och hur deras arbete och utvärderingar kan bidra till en kunskapsbaserad arbetsmarknadspolitik. Förutsättningar för implementering och vikten av att detta planeras in tidigt i projekten beskrivs i *Temporära organisationer för permanenta problem* (2012). Att det inte enbart är bra för unga själva, utan även samhällsekonomiskt lönsamt, att stärka arbetet för den aktuella ungdomsgruppen har beskrivits i rapporterna *Det lönar sig* (2011) och *Unga som är utanför arbetsmarknaden* (2010). Temagruppen har också lyft fram hur verksamheter kan arbeta framgångsrikt med olika metoder som praktik, friskvård och feriearbete.

Denna kunskap kan ställas i relation till studier från en rad andra myndigheter och organisationer. Här ges exempel på några rapporter. Skolverket har kartlagt kommuneras arbete med informationsansvaret som gäller unga upp till 20 år. Den senaste presenterades 2011 och heter *Vad*

gör kommunerna för ungdomar som inte går i gymnasieskolan. Sveriges Kommuner och landsting har beskrivit arbetet ur kommunernas perspektiv i *Det kommunala uppföljningsansvaret som kommunerna ser det* (2008) och kommer under 2012 ta fram en guide för kommuner hur de kan arbeta på området. Ungdomsstyrelsen har i rapporten *Vägarna in* (2009) beskrivit verksamheter för unga som varken arbetar eller studerar, och exempel på arbete i Nederländerna, England och Danmark i studien *Fokus 09*. Myndigheten arbetar bland annat för att stödja utveckling av bättre uppföljning i det arbete som görs, som beskrivs i skriften *Insats med kvalitet*.

Temagruppens arbete under 2012 fortsätter bland annat med fördjupningsstudier kring bakgrundsfaktorer och framtidsutsikter för unga som varken arbetar eller studerar.

Bakgrundsinformation till unga som varken arbetar eller studerar

Unga utanför, ekonomiskt inaktiva och unga som varken arbetar eller studerar. Det finns många sätt att analysera och prata om unga som står utanför studier och arbete. I ett samarbete mellan statliga myndigheter och SKL har Temagruppen Unga i arbetslivet utvecklat en analysmodell som på ett bättre sätt än tidigare ringar in denna grupp.

Analysmodellen utgår från dessa kriterier

Under ett helt kalenderår har individen:

- **Inte haft inkomster över ett basbelopp (42 400 kronor 2010)**
- **Inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat vid SFI mer än 60 timmar**
- **Inte arbetspendlat till Norge/Danmark**

Statistiken kan beställas från Statistiska centralbyrån. En detaljerad förteckning över de variabler som används finns i skriften *Unga som varken arbetar eller studerar – hur många är de och vad gör de?* (Temagruppen Unga i arbetslivet 2011).

Modellen kan användas som en utgångspunkt för forskare, myndigheter, kommuner och andra som arbetar strategiskt kring gruppen att analysera trender på nationell, regional och lokal nivå. Med i analysen finns samtliga unga som är folkbokförda i Sverige. Detta ger en fördjupande och kompletterande bild till den officiella statistikens arbetskraftsundersökningar (AKU) där intervjuer görs med ett urval av personer.

Temagruppen rekommenderar analysmodellen

Tidigare har olika beräkningsmodeller använts bland myndigheter och andra aktörer. Ju fler som använder samma beräkningsmodell desto djupare kunskap får vi, som dessutom är jämförbar. Statistiska Centralbyrån har i en kvalitetsgranskning konstaterat att analysmodellen kan fungera som ett officiellt mått för att beskriva och analysera gruppen unga som varken arbetar eller studerar. Arbetet är del av en europeisk trend. Allt fler länder och EU fokuserar i sina strategier för tillväxt och utbildning gruppen som kallas NEET (not in employment, education or training), alltså de som står utanför arbete och studier.

Temagruppen Unga i arbetslivet har beskrivit statistiken och utvecklingstendenser i skrifterna *Unga som varken arbetar eller studerar – hur många är de och vad gör de?* och *I spåren av den ekonomiska krisen*.

Unikt med modellen för att analysera unga som varken arbetar eller studerar

Modellen kompletterar och fördjupar de olika statistiska källor som finns för unga som står utanför arbete och studier.

- **Den utgår från den totala ungdomsbefolkningen (det vill säga alla unga 16–25 år som är folkbokförda i Sverige)**, till skillnad från den ordinarie arbetsmarknadsstatistiken, Arbetskraftsundersökningarna (AKU) som bygger på en urvalsundersökning. Det är också AKU som ofta ligger till grund för Europeiska jämförelser kring gruppen unga som varken arbetar eller studerar. Arbetsförmedlingens statistik missar dem som inte är inskrivna där.
- **Den är mer precis i sitt sätt att fånga unga som varken arbetar eller studerar eftersom den utgår från aktivitet under ett helt kalenderår.** Det har funnits andra beräkningsmodeller som istället utgår från aktivitet en specifik månad under året som AKU. Fördelen med AKU är att de ger en aktuell nulägesbild. Unga som varken arbetar eller studerar bygger på nationella register, och dessa finns tillgängliga med två års eftersläpning (detta innebär att det 2012 går att analysera fram till och med 2010). Till skillnad från de officiella siffrorna från AKU så räknas de som studerar inte i modellen.
- **Statistiken går att bryta ner för att se mönster på regional och kommunal nivå.** Detta till skillnad från AKU som visar nationella mönster.

Vi frågar kontakta gärna Temagruppen Unga i arbetslivet

Oscar Svensson, utredare 08-556 219 05 oscar.svensson@ungdomsstyrelsen.se

Linus Källander, informatör 08-566 219 23 linus.kallander@ungdomsstyrelsen.se

TEMAGRUPPEN UNGA I ARBETSLIVET



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

www.temaunga.se